

El refinament de les costums, el desenrotllament de les civilitzacions, ha fet pendre a l'art en general unes formes complexes, adequades a les noves modalitats dels esperits. Mes aquest desenrotllament és en la música on ha pres una complexitat més extraordinària.

En la antiguitat, la forma constant de l'unissó va fer que la música artística guardés sempre un parentiu directe amb la música natural, popular. Amb la vinguda del cristianisme, l'esperit se redreçà, se purificà de l'element mondà; el ritme, l'element primordial de la música se deslliurà de la simetria de la dansa, i la melodia s'espiritualisà, donant vida al cant cristià per excel·lència que coneixem amb el nom de gregorià. Mes a l'esperit cristià encara li devem l'element més important qu'ha caracteritzat la música artística des de l'edat mitjana fins a la moderna: la polifonia, l'art de la simultaneïtat dels sons i de les melodies. I aquest art portà la música a la sublim expressió mística més trascendental del nostre art: a la polifonia religiosa del segle XVI. Mes a l'art artístic li cal sempre renovació de formes; després qu'ha pujat al cim de una modalitat d'expressió ve la secada, el cansament, i la inspiració desapareix deixant a l'art orfe de vida; i allavors és a l'art natural que demana ajut per a rejuvenir-se i pendre novament la volada lluminosa. Així veiem a la polifonia agafar frescors del cant popular amb el madrigal i fer virada de sobte a la melodia expressiva que regna sobirana en la creació de la òpera i de l'oratori del segle XVII. I la principal influència d'aquesta nova música se troba en la cançó del poble, en la melodia que per sí sola canta i té vida pròpia portant virginals frescors de camps i muntanyes.

En la època moderna, quan Wagner aixecava les magnificències del seu art sintetisant genialment elements i inspiracions d'èpoques passades, esperits inquiets i previsors de l'agotament que esdevindria ja comensaren a pouar ses inspiracions en l'aigua de vida de la música natural; i avui dia, mentre alguns s'han aprofitat de les escurrialles de Wagner, i altres s'han esforçat quasi estèrilment omplint amb migrada vida les grans formes dels clàssics, quan sentim música vivificada per l'art natural sembla que sortim a la llum del sol després d'haver passat per les angúnies d'un mal somni fadigós.

Nosaltres, si tenim Patria, si tenim llengua nostra, si tenim cançó, tenim música catalana. I tot aixó ho havem tingut sempre perquè sempre n'han existit les causes fonamentals. Sempre, en tots els temps, no ha degut faltar aquesta expressió sublim del fort sentir de nostra raça; i si en períodes de nostra història no trobem el filó de la tradició nostra, la sentim retrobada, la endevinem en les èpoques més esclarides de la nostra cultura artística passada: és com una déu d'aigua que's pert i reïx a estones en mig d'una selva verge i maravillosa.

Ara mateix la retrobem la déu viva de la nostra inspiració oblidada. Al despertar del somni de lo oprobí, a l'aixecar-se Catalunya amb l'esperit renai-xent, vibranta de vida plena, a llençat a l'espai el cant d'afirmació de son ésser; la oruga filadora s'ha tornat papellona voladora, radiant de colors, als raigs del nostre sol magnífic.

I Catalunya ha cantat en la veu de sos poetes i de sos músics. Un vent de profecia ha inflat l'accent de nostra parla i els cors s'han esvalotat amb la joia de una nova vida: nova vida precursora d'una altra més torta i més intensa; la vida de la Catalunya plena, plena i concienta, digna i magnánima, sublimada en la força i en la finor espiritual que de la Veritat devalla: la nostra Catalunya somniada, que pressenten nostres cors, que batega en nostres cants i que demana la força esclatant de nostre sol, la gençor de nostres camps, la majestat aspriva de nostres muntanyes, la magnificència de nostre cel, la blavor de nostra mar i aquesta sentor de nostra terra, aquest regust de cosa forta, dolça i aspra a la vegada, que regula nostre seny, dóna força al nostre sentir i volada generosa a nostra fantasia.

I aixó se present a la ciutat i al camp, prop la mar salada i en les comarques montanyenques, en les comarques alteroses i en les valls placévoles, a tot arreu s'hi sent bategar una vida forta, ansiosa i expectant del suprem esclat de la Patria. Mes hi ha llocs escollits on la natura encomana als esperits una penetració més intensa, on l'ideal s'hi cóva constantment, i on l'ànima de Catalunya sembla hi batega més fortament, més bellament, que són com llocs preferits de l'esperit de raça; i un d'aquets llocs privilegiats és aquesta bella comarca d'Olot i aquesta ciutat d'Olot on l'art s'hi perpetua en ses formes més belles i més catalanesques. Vosaltres sou més aprop de la natura verge que nosaltres, els de la ciutat dels Comtes; vosaltres teniu el paladar més fet al regust de la terra mare, i podeu reptar-nos a nosaltres quan ens desorientem per les modes temptadores del cosmopolitisme modern; ens podeu reptar i avergonyir amb el vostre art més popular, que guarda més el seny i la mesura, la simplicitat i la frescor de les coses més sentides que rebuscades perquè guarden més l'encant del sentiment íntim de la raça.

Per aixó aquesta festa és tant plaenta i esperança per a nosaltres que sentim el delit i l'amor de la música catalana; perquè creiem qu' aixó és un comensament d'un nou re florir per ella; perquè estem segurs que la nostra música n'ha de treure nova ufana; perquè el nom sol d'Olot ja porta un encís tot catalanesc, i, per sí sol, sembla face florir als llavis la cançó dolça i forta de nostra Catalunya, la cançó virginal de la terra nostra qu'és tan petita, i tan gran en bellesa, i on tot canta el plaer del viure bell i honest.

LLUIS MILLET.